

Temat 12. Zasady produkcji wielolatek.

W praktyce hodowlanej istnieje dość często konieczność produkowania starszego materiału sadzeniowego. Konieczność ta może wynikać:

- z biologicznych właściwości danego gatunku, tj. bardzo powolnego wzrostu w pierwszych latach życia (jodła, świerk i wolno rosnące gatunki liściaste).
- z potrzeby użycia bardziej wyrośniętego materiału sadzeniowego w szczególnych warunkach odnowieniowych (gleby silnie zachwaszczające się, poprawki, uzupełnienia, dolesienia, gleby będące pod wpływem emisji przemysłowych, warunki górskie),
- z planowanych zamierzeń w zakresie stworzenia w roku nasiennym rezerw materiału sadzeniowego na najbliższe lata głucho (u dębu, buka i jodły),

Wielolatki hodować można stosując szkółkowanie lub rzadki siew i podcinanie korzeni rosnących siewek.

Zabiegi te sprzyjają otrzymaniu dobrze wyrośniętego i dobrze ukorzonego materiału sadzeniowego.

Szkółkowanie - czynność przesadzania siewek (przeważnie jednoletnich, rzadziej dwu- lub trzyletnich) w celu stworzenia im korzystniejszych warunków wzrostu i rozwoju w luźniejszej więźbie (czyli w luźniejszym rozmieszczeniu) niż ta, w której rosły dotychczas. Więżba zależy od sposobu uprawy, długości okresu produkcji, właściwości biologicznych danego gatunku i wieku szkółkowanych siewek. Powinna ona również zapewniać warunki sprzyjające mechanizacji prac pielęgnacyjnych i ochronnych.

Szkółkowanie przyczynia się do wytworzenia u sadzonek szkółkowanych, czyli przesadek, skupionego, bogatego w liczne drobne korzenie, niezbyt głębokiego systemu korzeniowego. Najczęściej szkółkuje się siewki sosny zwyczajnej i czarnej, modrzewia, jedlicy i jodły olbrzymiej oraz większości gatunków liściastych o symbolu produkcyjnym 1/0 (jednoroczna sadzonka z nasienia, nieszkółkowana). Siewki świerka przesadza się jako materiał 1,5/0 lub częściej 2/0, Po zaszkołkowaniu sadzonki te rosną w szkółce 1–2 lat, uzyskując symbol produkcyjny 1/1, 1/2, 1,5/1,5, 2/1, 2/2, 3/1, 3/2 (3/2 – pięcioletnia sadzonka z nasienia, szkółkowana po trzecim roku). W tym czasie mogą podlegać także zabiegowi podcinania korzeni na głębokości około 15 cm. W naszych warunkach tylko wyjątkowo bierze się do szkółkowania 3/0-letnie siewki jodły pospolitej, aby otrzymać przesadki 3/1 lub 3/2.

Szkółkowanie wykonujemy na wiosnę, latem albo jesienią. Najczęściej stosowane jest szkółkowanie wiosenne. Pora ta nadaje się dla wszystkich gatunków.

Szkółkowanie letnie, od połowy lipca do końca sierpnia, stosuje się głównie dla siewek 1,5/0 świerka, a można także dla jodły pospolitej i jedlicy, gdyż ich korzenie rosną w tym czasie intensywnie. Warunkiem udatności jest utrzymanie w glebie odpowiedniej wilgotności.

Szkółkowanie jesienne, przede wszystkim siewek modrzewia oraz drzew liściastych rzadziej sosny, przeprowadza się zwykle w końcu września. Przy zbyt późnym szkółkowaniu przesadki nie zdążą się przed zimą dostatecznie ukorzenić i giną.

Glebę przed szkółkowaniem przygotowuje się podobnie jak pod siew. Materiał do szkółkowania powinien być bez wad. Ze zbyt słabych siewek nie otrzyma się również dobrych przesadek. Nadmiernie długie korzenie można przed szkółkowaniem nieco skrócić, u iglastych i liściastych nie wytwarzających silnego korzenia palowego, do około 15 cm, a u liściastych tworzących taki korzeń do ok. 20 cm.

Szkółkowanie jest najczęściej całkowicie lub częściowo zmechanizowane.

Zabiegiem zbliżonym do szkółkowania jest **pikowanie**. Wiele gatunków ma skłonność do tworzenia korzenia palowego, a niewiele — słabszych korzeni bocznych, co zwiększa prawdopodobieństwo nieprzyjęcia się roślin po ich przesadzeniu. Aby otrzymać siewki z dobrze rozwiniętym systemem korzeniowym stosujemy pikowanie lub podcinanie korzeni. Pikowaniem nazywamy czynność przesadzania bardzo małych siewek wkrótce po wzejściu, gdy mają one tylko liścienie i nie rozwinięte jeszcze pierwsze listki. Im później pikujemy siewki, tym więcej mamy wypadów. Pikowanie siewek jest bardzo pracochłonne i kosztowne, dlatego stosujemy je w tych przypadkach, gdy nam szczególnie zależy na dobrym systemie korzeniowym.

Podcinanie korzeni. Podcinanie korzeni stosuje się w odniesieniu do gatunków rozwijających rozległy system korzeniowy, głównie przy produkcji wieloletek nie szkółkowanych. Daje podobne rezultaty jak szkółkowanie. Efektem podcinania korzeni jest korzystne ukształtowanie się stosunku masy korzeni do masy części nadziemnej, co jest ważne dla użytkowej wartości sadzonki. Zaletą podcinania jest to, że nie powoduje powstawania deformacji korzeni, co często zdarza się przy szkółkowaniu.

Podcinanie stosuje się najczęściej wówczas, gdy produkcja przedłuża się o rok. Siewki rzędowe dają możliwość mechanizacji zabiegu i podcinania korzeni po bokach, jak i z dołu.

Korzenie podcina się na ogół na rok przed wyjęciem siewek i wysadzeniem ich w uprawie.

Zaleca się stosować następujące terminy i sposoby podcinania korzeni:

- dla sosny o symbolu produkcyjnym 2/0 — w 1 roku produkcji w drugiej połowie czerwca (po zakończeniu przyrostu na wysokość).
- dla świerka, buka, dębu, lipy drobno- i szerokolistnej oraz wiązu pospolitego o symbolach produkcyjnych 2/0 i 3/0 — w 2 roku produkcji przed rozpoczęciem wegetacji.

Po podcięciu korzeni należy powierzchnię bezzwłocznie deszczować. Deszczować trzeba także przez 12–16 dni po zakończeniu podcinania.